

Streszczenie rozprawy doktorskiej:

Podano do stołu: emocje, wartości, znaczenia

W mojej pracy doktorskiej stół traktuję jako pretekst do badań i poszukiwań artystycznych. Sprawdzam, jak funkcjonuje w kulturze i jakie emocje mu towarzyszą. W podjętych badaniach obserwuję ludzi oraz ich relacje w naturalnym środowisku wokół stołu. Podejmuję dyskurs z otaczającym mnie światem.

Stół to przedmiot towarzyszący człowiekowi od początku cywilizacji, zarówno jako przedmiot praktyczny, jak i narzędzie kultu; jest przesycony symboliką – zarówno w wymiarze sakralnym, jak i świeckim. Nie zawsze zdajemy sobie w pełni sprawę z całości obrazów symbolicznych czy powiązań mitycznych, w jakie zostajemy wciągnięci przez ten – wydawałoby się – prosty przedmiot użytkowy. Na przestrzeni wieków stół przybierał różne formy: od ciężkich, kamiennych obiektów – po lekkie, finezyjne konstrukcje; proste w formie lub bogato zdobione. Stół był i nadal pozostaje bohaterem w sztuce – elementem martwej natury, rzeźbą oraz – co ciekawsze dla moich badań – bywa też pretekstem do ukazania relacji.

„W wymiarze indywidualnym stół to przestrzeń sentymentalna, nacechowana indywidualnymi emocjami. Miejsce przemyśleń i zamyśleń, oczekiwań, samotnych posiłków czy indywidualnej pracy. W wymiarze społecznym stół stanowi narzędzie projektowania przestrzeni międzyludzkiej. Staje się medium porozumienia, relacji i zależności. Służy utrzymywaniu bliskości lub separacji. Pozwala utrzymać bezpośrednią obecność i zaangażowanie. Umożliwiając wykroczenie poza powierzchowność relacji, pomaga zaspokoić potrzebę autentyczności. Stół to miejsce dialogu, medium wspólnoty. Nie jest wyłącznie meblem, ale wnika w społeczną aksjologię miejsca.”¹

¹ Jacek Sobota, *Stół w przeszłości*, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Olsztyn, 2017, s.28, http://www.uwm.edu.pl/trendy/gfx/STOL_PRZYSZLOSCI.compressed.pdf, , data dostępu: 10.10.2021, godz.16:00

Moja dysertacja została podzielona na pięć rozdziałów, które traktują o wymiernych realizacjach artystycznych, z ich historycznym i socjologicznym tłem, bądź szerzej eksplorują podejmowany temat.

Rozprawę otwieram opisem instalacji *Martwa natura*, która składa się z obiektów stanowiących fragmenty kolejnych przedstawionych kompozycji. Zapraszam odbiorców do stołu, na którym czekają *wersje degustacyjne* wszystkich moich szklanych realizacji. Prace, wyeksponowane jak na scenie, grają oczywistą rolę w swoim najoczywistszym otoczeniu. Poprzez tą kompozycję chcę rozliczyć się ze wszystkimi prostymi i historycznymi kontekstami, aby w dalszym opracowaniu przenieść akcent na metaforyczne znaczenia stołu. W instalacji *Martwa natura* na pierwszy plan wysuwa się stabilna płaszczyzna blatu i naturalne skojarzenia do malarstwa flamandzkiego czy *Ostatniej wieczerzy*, które stanowią punkt wyjścia i kontrast dla kolejnych realizacji wchodzących w dyskurs z niepewnością czy brakiem równowagi. Na zaimprovizowanym ołtarzu składam części swojej pracy, licząc na wzbudzenie *bóstwa ciekawości* w odbiorcach.

Rozdział zatytułowany *Na dłoni*, wprowadza aspekt komunikacji niewerbalnej. Gesty, zachowania najsilniej związane z językowymi praktykami komunikacyjnymi – jako wartość wizualna są powszechnym nośnikiem informacji i emocji w sztuce. Od gestu stworzenia Adama do ekspresyjnego malarstwa Pollocka – to gesty ilustrują relacje w dziełach plastycznych i nie tylko; kto z nas nie zna *gestu Kozakiewicza* i kryjących się za nim intencji? Rozdział *Na dłoni* to opowieść o relacjach i gestach: o relacjach w dzisiejszym świecie, relacjach z drugim człowiekiem, o bliskości zakłętej w gestach. Gesty mają ogromną moc i wymowę: patrząc komuś na ręce jesteśmy w stanie odczytać jego najgłębsze intencje.

Kolejne podejmowane przeze mnie wątki wywodzą się od skojarzeń najbardziej prozaicznych zastosowań stołu, jako miejsca spożywania posiłków. Stół bywa pretekstem do prezentowania bogatej zastawy i dostatku właścicieli, z drugiej strony – jego pusty blat symbolizuje głód i niedostatek. Zanim zaczęłam pracę nad tematem głodu, nadmiaru oraz braku jedzenia na świecie, docierały do mnie tylko zdawkowe relacje o skrajnym ubóstwie mieszkańców Afryki czy Azji. Mierząc się zatem z tym, co znacznie trudniejsze do pokazania, piszę o cierpieniu milionów ludzi, którzy nie jedzą tego, co powinni, ani w ilości, w jakiej powinni. To sytuacja panująca paradoksalnie nie tylko w krajach trzeciego świata, ale także w społeczeństwach uważanych za rozwinięte – tych samych, które marnują 1/3 produkowanej na świecie żywności, wyrzucając ją na śmietniki. Wizualny dyskurs z tymi problemami

podejmują dwie zrealizowane przeze mnie instalacje *Puste miski* oraz *Zawinięte miski*, które stają się klamrą domykającą moją opowieść.

Całość dysertacji jest moim subiektywnym odbiorem źródeł, badań i informacji, dlatego w kolejnym rozdziale poszerzam kontekst postrzegania tematu stołu, jedzenia i ludzkich zachowań z tym związanych o kolejny wymiar: przez pryzmat doświadczeń i opinii ekspertów. Zaproszeni do rozmowy uznani specjaliści w swoich dziedzinach – teoretyk oraz praktyk stołu – przedstawili aspekt codziennej filozofii i etyki związanej z pozyskiwaniem oraz obróbką pożywienia, a także kontekst historyczny kultury kuchni i żywienia. Zapis tych rzeczywistych rozmów o głodzie, marnotrawstwie oraz zjawiskach kulturowych, określających nasz stosunek do jedzenia, znalazł się w rozdziale *Jedzenie obecne*. Moim twórczym podsumowaniem tej części pracy, odpowiedzią na poruszane tematy – jest kolejna realizacja zatytułowana *Artefakty – szklane jedzenie*, opisana w piątym, ostatnim rozdziale pracy.

Zawarte w tekście rozprawy spostrzeżenia są potwierdzeniem postawionej na początku tezy, iż stół nie tylko pełni funkcję obiektu użytkowego, lecz stanowi jednocześnie unikalną przestrzeń ulotnych interakcji.